

KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

Warszawa, dnia 11 kwietnia 2011 r.

L. dz. DOK/WPR/737/8-1/1/11/PM

Sz. P.
Krzysztof Pietraszkiewicz
Prezes Zarządu
Związku Banków Polskich
Ul. Kruczkowskiego 8
00-380 Warszawa

Wzwiązku z napływającymi do Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (zwanego dalej Urzędem) sygnałami, wskazującymi na naruszające interesy nieprofesjonalnych odbiorców usług praktyki niektórych banków w zakresie wpływu śmierci konsumenta na zawarte umowy rachunku bankowego lub kredytu konsumenckiego, Urząd przeanalizował praktykę wybranej grupy banków w tej kwestii.

Wyniki analizy wskazują na stosowanie przez banki różnorodnych praktyk rynkowych, na które napotykał spadkobierca zmarłego klienta banku. Z przekazanych wyjaśnień wynika, iż stosowane przez banki praktyki mają odzwierciedlenie w treści postanowień wzorców umowy. Największe wątpliwości Urzędu dotyczą praktyki banków związanej z naliczaniem oprocentowania od środków zgromadzonych przez spadkodawcę na rachunku bankowym oraz odsetek od zaciągniętych przez niego kredytów. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż praktyka banków w tym zakresie nie jest jednolita, niemniej jednak można zauważyć, iż w przypadku uzyskania informacji o śmierci konsumenta:

1. większość banków zaprzestaje naliczania oprocentowania umownego określonego w umowie o prowadzenie rachunku bankowego i przenosi zgromadzone środki pieniężne na nieoprocenowany rachunek (środki te stają się nieoprocenowanym depozytem);
2. większość banków nie zaprzestaje naliczania oprocentowania i nie zmienia sposobu oprocentowania kredytu; część banków zawiesza naliczanie oprocentowania do czasu uprawomocnienia się postanowienia o nabyciu spadku przez spadkobierców lub do czasu upływu terminu bezskutecznego wezwania spadkobierców do spłaty odziedziczonego zobowiązania; w analizowanej grupie banków znalazły się również takie podmioty, które z chwilą śmierci kredytobiorcy naliczają oprocentowanie ustawowe lub uznają całe zobowiązanie kredytowe za natychmiastowo wymagalne i od tych środków naliczają oprocentowanie maksymalne w rozumieniu art. 359 § 2¹ Kc.

Należy zauważyć, iż przepisy prawa nie regulują wprost kwestii wpływu śmierci konsumenta na zawartą umowę rachunku bankowego oraz umowę kredytu konsumenckiego. Brak jest przepisów szczególnych, które w odrębny sposób regulowałyby tę kwestię w odniesieniu do zobowiązań wynikających z umów rachunku bankowego oraz umów kredytu. Co do zasady większość umów mających charakter majątkowy, nie wygasa z chwilą śmierci

spadkodawcy, a treść praw i obowiązków z nich wynikających pozostaje w niezmiennym zakresie po śmierci jednej ze stron, obciążając spadkobierców zmarłego.

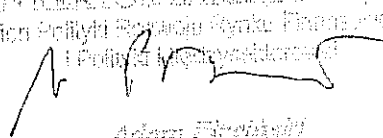
W tym kontekście zwrócić należy szczególną uwagę na występującą asymetrię działań wielu banków w przypadku śmierci klienta na zawartą umowę rachunku bankowego (środki zgromadzone dotąd na rachunkach stają się z zasady nieoprocentowanym depozytem) oraz umowę kredytu (z zasady banki nadal naliczają należne oprocentowanie i opłaty karne z tytułu nieterminowej obsługi kredytu; przy czym niektóre banki z chwilą śmierci klienta naliczają odsetki według stopy odsetek ustawowych lub maksymalnych). W opinii Urzędu asymetria ta wydaje się naruszać interesy konsumentów, będących nieprofesjonalnymi odbiorcami usług bankowych i budzi poważne wątpliwości.

Należy również podkreślić, iż stosowanie przez banki nieodpowiednich praktyk w tej kwestii może skutkować nie tylko naruszeniem ustawowych norm postępowania, co w konsekwencji grozi naruszeniem interesów odbiorców usług finansowych (w tym w szczególności klientów posiadających status konsumenta), ale również niesie w sobie zagrożenie uszczerbku dla jednego z podstawowych dla rynku finansowego dóbr, jakim jest zaufanie do całego sektora bankowego. Prowadząc swą działalność banki winny zatem mieć na względzie, iż są postrzegane jako instytucje zaufania publicznego. Stąd też prowadzona przez nie działalność winna przyczyniać się do prawidłowego funkcjonowania rynku bankowego, wzmacniać jego wiarygodność, budować zaufanie do całego sektora usług finansowych i czynić zadość słusznym interesom uczestników rynku.

Biorąc powyższe pod uwagę, Urząd wnosi o przeanalizowanie praktyki banków w niniejszej kwestii oraz wypracowanie jednolitych dla całego rynku bankowego dobrych praktyk postępowania w takich przypadkach. Wydaje się, iż tworzone praktyki powinny w maksymalnym możliwym stopniu uwzględniać słusze interesy klientów banków.

W opinii UKNF, śmierć posiadacza rachunku bankowego nie powinna mieć niekorzystnego wpływu na zasady prowadzenia tego rachunku oraz uprawnienia spadkobierców zmarłego posiadacza rachunku, w tym w szczególności na stosowane przez bank stawki oprocentowania środków pieniężnych zgromadzonych na tymże rachunku. Zasadnym wydaje się, aby po śmierci dotychczasowego posiadacza rachunku miały zastosowanie ustalone w umowie rachunku bankowego i stosowane za życia posiadacza zasady oprocentowania środków pieniężnych. Wydaje się również, iż w trakcie wypracowywania jednolitych standardów postępowania banków w przypadku śmierci kredytobiorcy, zasadnym powinno być również uwzględnienie w możliwie szerokim zakresie ochrony interesów spadkobierców zmarłego, w okresie pomiędzy śmiercią kredytobiorcy, a momentem, w którym dowiadują się oni o istnieniu zobowiązania kredytowego oraz o zasadach i terminach jego spłaty. Spadkobiercy ci - często bez wiedzy i winy - mogą ponosić negatywne konsekwencje nieterminowej obsługi odziedziczonego zobowiązania kredytowego.

Jednocześnie Urząd prosi o przekazanie Państwa stanowiska w przedmiotowej sprawie.

DYREKTOR ZARZĄDZAJĄCY
Biuro Polityki Europejskiej, Rynek Finansowy
i Polityki Inwestycyjnej

Adam Firciński

Wniosek z dnia 27.09.2014 r.
Dotyczy: 1/2014/07.01.2014
Dotyczy: 1/2014/07.01.2014

KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

Warszawa, dnia 11 kwietnia 2011 r.

L. dz. DOK/WPR/737/8412/11/PM

Sz. P.
Jerzy Różyński
Prezes Zarządu
Krajowego Związku Banków Spółdzielczych
Ul. T. Boya-Żeleńskiego 6/22-23
00-621 Warszawa

Jerzy Różyński

W związku z napływającymi do Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (zwanego dalej Urzędem) sygnałami, wskazującymi na naruszające interesy nieprofesjonalnych odbiorców usług praktyki niektórych banków w zakresie wpływu śmierci konsumenta na zawarte umowy rachunku bankowego lub kredytu konsumenckiego, Urząd przeanalizował praktykę wybranej grupy banków w tej kwestii.

Wyniki analizy wskazują na stosowanie przez banki różnorodnych praktyk rynkowych, na które napotykały spadkobiercy zmarłego klienta banku. Z przekazanych wyjaśnień wynika, iż stosowane przez banki praktyki mają odzwierciedlenie w treści postanowień wzorców umowy. Największe wątpliwości Urzędu dotyczą praktyki banków związanej z naliczaniem oprocentowania od środków zgromadzonych przez spadkodawcę na rachunku bankowym oraz odsetek od zaciągniętych przez niego kredytów. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż praktyka banków w tym zakresie nie jest jednolita, niemniej jednak można zauważyć, iż w przypadku uzyskania informacji o śmierci konsumenta:

1. większość banków zaprzestaje naliczania oprocentowania umownego określonego w umowie o prowadzenie rachunku bankowego i przenosi zgromadzone środki pieniężne na nieoprocenowany rachunek (środki te stają się nieoprocenowanym depozytem);
2. większość banków nie zaprzestaje naliczania oprocentowania i nie zmienia sposobu oprocentowania kredytu; część banków zawiesza naliczanie oprocentowania do czasu uprawomocnienia się postanowienia o nabyciu spadku przez spadkobierców lub do czasu upływu terminu bezskutecznego wezwania spadkobierców do spłaty odziedziczonego zobowiązania; w analizowanej grupie banków znalazły się również takie podmioty, które z chwilą śmierci kredytobiorcy naliczają oprocentowanie ustawowe lub uznają całe zobowiązanie kredytowe za natychmiastowo wymagalne i od tych środków naliczają oprocentowanie maksymalne w rozumieniu art. 359 § 2¹ Kc.

Należy zauważyć, iż przepisy prawa nie regulują wprost kwestii wpływu śmierci konsumenta na zawartą umowę rachunku bankowego oraz umowę kredytu konsumenckiego. Brak jest przepisów szczególnych, które w odrębny sposób regulowałyby tę kwestię w odniesieniu do zobowiązań wynikających z umów rachunku bankowego oraz umów kredytu. Co do zasady większość umów mających charakter majątkowy, nie wygasa z chwilą śmierci

spadkodawcy, a treść praw i obowiązków z nich wynikających pozostaje w niezmienionym zakresie po śmierci jednej ze stron, obciążając spadkobierców zmarłego.

W tym kontekście zwrócić należy szczególną uwagę na występującą asymetrię działań wielu banków w przypadku śmierci klienta na zawartą umowę rachunku bankowego (środki zgromadzone dotąd na rachunkach stają się z zasady nieoprocentowanym depozytem) oraz umowę kredytu (z zasady banki nadal naliczają należne oprocentowanie i opłaty karne z tytułu nieterminowej obsługi kredytu; przy czym niektóre banki z chwilą śmierci klienta naliczają odsetki według stopy odsetek ustawowych lub maksymalnych). W opinii Urzędu asymetria ta wydaje się naruszać interesy konsumentów, będących nieprofesjonalnymi odbiorcami usług bankowych i budzi poważne wątpliwości.

Należy również podkreślić, iż stosowanie przez banki nieodpowiednich praktyk w tej kwestii może skutkować nie tylko naruszeniem ustawowych norm postępowania, co w konsekwencji grozi naruszeniem interesów odbiorców usług finansowych (w tym w szczególności klientów posiadających status konsumenta), ale również niesie w sobie zagrożenie uszczerbku dla jednego z podstawowych dla rynku finansowego dóbr, jakim jest zaufanie do całego sektora bankowego. Prowadząc swą działalność banki winny zatem mieć na względzie, iż są postrzegane jako instytucje zaufania publicznego. Stąd też prowadzona przez nie działalność winna przyczyniać się do prawidłowego funkcjonowania rynku bankowego, wzmacniać jego wiarygodność, budować zaufanie do całego sektora usług finansowych i czynić zadość słusznym interesom uczestników rynku.

Biorąc powyższe pod uwagę, Urząd wnosi o przeanalizowanie praktyki banków w niniejszej kwestii oraz wypracowanie jednolitych dla całego rynku bankowego dobrych praktyk postępowania w takich przypadkach. Wydaje się, iż tworzone praktyki powinny w maksymalnie możliwym stopniu uwzględniać słusze interesy klientów banków.

W opinii UKNF, śmierć posiadacza rachunku bankowego nie powinna mieć niekorzystnego wpływu na zasady prowadzenia tego rachunku oraz uprawnienia spadkobierców zmarłego posiadacza rachunku, w tym w szczególności na stosowane przez bank stawki oprocentowania środków pieniężnych zgromadzonych na tymże rachunku. Zasadnym wydaje się, aby po śmierci dotychczasowego posiadacza rachunku miały zastosowanie ustalone w umowie rachunku bankowego i stosowane za życia posiadacza zasady oprocentowania środków pieniężnych. Wydaje się również, iż w trakcie wypracowywania jednolitych standardów postępowania banków w przypadku śmierci kredytobiorcy, zasadnym powinno być również uwzględnienie w możliwie szerokim zakresie ochrony interesów spadkobierców zmarłego, w okresie pomiędzy śmiercią kredytobiorcy, a momentem, w którym dowiadują się oni o istnieniu zobowiązania kredytowego oraz o zasadach i terminach jego spłaty. Spadkobiercy ci - często bez wiedzy i winy - mogą ponosić negatywne konsekwencje nieterminowej obsługi odziedziczonego zobowiązania kredytowego.

Jednocześnie Urząd prosi o przekazanie Państwa stanowiska w przedmiotowej sprawie.

Wojciech Włodarczyk
Dyrektor Zarządu Krajowego
Polski Instytut Ekonomiczny
Wojciech Włodarczyk
poczta@piew.pl

Wojciech Włodarczyk
Wojciech Włodarczyk
Wojciech Włodarczyk